

SZEMLE

Kollányi Bence – Rab Árpád Szörény

Élet és politika

Bakardjieva, M.: **Élet és politika az internet korában**
(Subactivism: Lifeworld and Politics in the Age of the Internet)
Information Society (2009), 25. évfolyam, 2. szám, 91–104.
URL: <http://www.indiana.edu/~tisj/index.html>

Az internet fontos szerepe a civil érdekérvényesítés területén már nem újdonság senki számára. A szerző ennek a területnek egy új fogalmát, a *subactivism* jelenségét próbálja leírni. A téma nevesebb fogalomalkotóit áttekintve (például Giddens: *life politics*, Beck: *sub-politics*, Mouffe: *the political*, Feenberg: *democratic rationalization*) bevezeti a *subactivism* fogalmát. Ez a „rejtett” aktivizmus olyan egyéni döntések, választások és akciók sorát jelenti, amelyek alapvetően politikai vagy erkölcsi keretrendszerben születnek meg, de megnyilvánulásukban nem lépnek túl a mindennapi élet szokványos formáin. A megközelítésnek talán az online interakciók vizsgálatánál lehet fontossága.

Vadén, T. – Suoranta, J.: **A kiberkommunizmus fogalma és kritikája**
(A definition and criticism of cybercommunism)
Capital & Class (2009), 31. évfolyam, 97. szám, 159–177.
URL: <http://cseweb.org.uk/>

A szerzőpáros a „kiberkommunizmus” divatos fogalmát járja körül, és megpróbálja elhelyezni a különböző „kommunizmusok” rendszerében. A kiberkommunizmus szerint az információs társadalom rugalmasabb és alakíthatóbb társadalmi forma, mint az eddigi kapitalista társadalmak. A terminus létjogosultságát politikai gazdaságtani elemzéssel próbálják igazolni.

Játék az élet

Grimes, S. – Feenberg, A.: **A digitális játékok kritikai elmélete**
(Rationalizing Play: A Critical Theory of Digital Gaming)
Information Society (2009), 25. évfolyam, 2. szám, 105–118.
URL: <http://indiana.edu/~tisj/index.html>

A szerző Feenberg technologiaelméletének mintájára megalkotta a számítógépes játékok kritikai elméletét. Megközelítésének középpontjában a „szociális racionalizáció” áll, a játékok világát a kapitalista piachoz vagy a bürokráciához hasonló rendszerként kezeli. A játékokat társadalmi gyakorlatokként fogja fel, melyeknek célja a mindenna-

pi élet élvezetesebbé vagy hatékonyabbá tétele. Vizsgálódását (nem véletlenül) leginkább a többszereplős online játékokra összpontosítja.

Macedonia, Mike: Az új virtuális valóságok szerepe a poszttraumatikus stressz okozta zavarok kezelésében

(Virtual Worlds: A New Reality for Treating Post-Traumatic Stress Disorder)

IEEE Computer Graphics & Applications (2009), 29. évfolyam, 1. szám, 86–88.

URL: <http://www.computer.org/cga>

A cikk a veterán katonák poszttraumatikus kezelésének egy új módjáról szól. Elsősorban egy dél-kaliforniai megoldást mutat be, és azt elemzi, hogy milyen jól hasznosíthatók a mesterséges virtuális környezetek pszichológiai utókezelésekre. A szerző szerint a számítógépes játékok eszköztárából számos dolog hasznosítható az egészségügyi ellátásban, ilyenek például a 3D-s környezetek a stressz okozta zavarok kezelésében vagy éppen a *Wii* a mozgásrehabilitáció területén.

Írás és olvasás

Sodt, Jill M. – Summey, Terri Pedersen: A Web 2.0 felhasználása a könyvtárak olvasóinak megszólítására

(Beyond the Library's Walls: Using Library 2.0 Tools to Reach Out to All Users)

Journal of Library Administration (2009), 49. évfolyam, 1/2. szám, 97–109.

URL: <http://www.haworthpress.com/store/product.asp?sku=J111>

A Web 2.0 jelenségegyüttesének technikai és társadalmi megoldásai forradalomként jelentek meg a könyvtárakban. A fogalomalkotás divatját követve csakhamar megjelent a „Könyvtár 2.0” megnevezés, amely a könyvtárakban használható ilyen megoldásokat összesíti egy gyűjtőfogalom alatt. A hagyományos, statikus könyvtárhoz képest az új könyvtár felhasználócentrikusabb, dinamikusabb, résztvevőbb, együttműködőbb. A cikk a hasonló témájú cikkek közül alaposságával és rendszeres áttekintésével tűnik ki.

Morales-del-Castillo, J. M. – Pedraza-Jiménez, R. – Ruíz, A. A. – Peis, E. – Herrera-Viedma, E.: Az információterjesztés szemantikus modellje digitális könyvtárak számára

(A Semantic Model of Selective Dissemination of Information for Digital Libraries)

Information Technology & Libraries (2009), 28. évfolyam, 1. szám, 21–30.

URL: <http://publications.drdo.gov.in/ojs/index.php/djlit>

A szerzők alapos és táblázatokkal, grafikonokkal jól ellátott cikkében a szemantikus web digitális könyvtárakban való megvalósítását célozzák meg. A haszon egyértelmű: az információkeresés és -terjesztés sokkal hatékonyabb és „intelligensebb” lehet. A szerzők bemutatják a szemantikus modellek működését és ezek alkalmazását a könyv-

tárakban. Külön kiemelik az RSS-technológia előnyeit a személyre szabott könyvtári értesítések területén. Érdekes cikk, ami az általánosságok szintjén túllépve néhány megoldást is javasol.

Buschman, John: **Információs írástudás, újfajta írástudások és az írástudás maga**

(Information literacy, new literacies, and literacy)

Library Quarterly (2009), 79. évfolyam, 1. szám, 95–118.

URL: <http://www.journals.uchicago.edu/LQ/>

Az „írástudás” fogalmának évszázadok során alakult ki mai jelentése. Az információs társadalom azonban újfajta írástudásokat hozott magával (például „információs írástudás”, digitális „írástudás”), amelyek az újdonságuk mellett a hagyományos írástudást is megváltoztatják. Valóban különböznek-e ezek az „írástudások” a műveltség, az olvasottság és az írásbeli kifejezőképesség eddig megszokott fogalmaitól? Mi az új bennük? Hogyan kapcsolódik egymáshoz az iskolai és a könyvtári írástudás? A cikk kritikusan tekinti át a *literacy* (írástudás) népszerű fogalmának használatát, és egy kicsit demisztifikálja.

Merchant, Guy: **Írástudás a virtuális világokban**

(Literacy in virtual worlds)

Journal of Research in Reading (2009), 32. évfolyam, 3. szám, 38–56.

URL: <http://www.ingenta.com/journals/browse/bpl/jrir>

A 3D-s játékkörnyezetek iskolai oktatásra való hasznosítása nem új ötlet: gyakorlatilag az *e-learning* egyik látványos megvalósítása lehet(ne), egyelőre azonban ilyen céllal még sehol sem indult alaposabb pilotprojekt a világban. A cikk jó alapokat nyújt ennek a lehetőségnek a megismerésére. A szerző online interjúkat készített a módszert alkalmazó tanárokkal és diákokkal, és részt vevő megfigyeléseket végzett ilyen környezetben, hogy az itt azonosítható sajátos információs írástudást elemezhesse. Hogyan jelennek meg a döntések és a tapasztalások, az avatarok közötti interakciók? Mennyire és miben különbözik a virtuális osztályterem tanítási rutinja a hagyományosakétól? A szerző az írástudás minőségében egyértelműen a technológiát érzi meghatározó tényezőnek, teljesen eltérő módon közelítve meg azt, mint például John Buschman, akinek a cikkére fentebb szintén felhívtuk a figyelmet.

Shepley, Susan E.: **Virtuális campus építése: a könyvtárosok mint közreműködők az online oktatásban és tanulásban**

(Building a Virtual Campus: Librarians as Collaborators in Online Course Development and Learning)

Journal of Library Administration (2009), 49. évfolyam, 1/2. szám, 89–95.

URL: <http://www.haworthpress.com/store/product.asp?sku=J111>

A cikk egy kanadai esettanulmányon alapszik. A SIAST műszaki főiskola (*Saskatchewan Institute of Applied Science and Technology*, <http://www.siastr.sk.ca/>) könyvtárosai egy virtuális campus kialakítására vállalkoztak, a főiskola négy különböző városban működő helyi tagozataival karöltve. A könyvtárosok egy nagyobb csapat részeként vehettek részt a munkában, céljuk az információs írástudás növelése volt. A cikk értéke, hogy egy általánosan ismert elméleti tudásvagyon konkrét gyakorlati alkalmazásának történetét és eredményeit írja le.

Davis, Anne – McGrail, Ewa: **„Önkorrektúra” podcasting segítségével: az olvasók szem előtt tartása, miközben a diákok hallgatják és újra átgondolják saját írásaikat**

(„Proof-Revising” With Podcasting: Keeping Readers in Mind as Students Listen To and Rethink Their Writing)

Reading Teacher (2009), 62. évfolyam, 6. szám, 522–529.

URL: <http://www.reading.org/general/Publications/Journals/RT.aspx>

Az érdekes cikk a blogok és a *podcasting* egy sajátos felhasználását mutatja be az iskolai képzésben. A szerzők célja az volt, hogy megvizsgálják, mennyire használható ez az új technikai lehetőség a diákok „írástudatosságának” javításában, az „olvasószerkesztői” készségek fejlesztésében. Alapfeltevésük szerint a szélesebb publicitás miatt a blogok szerzői kiemelten figyelnek íráskéjük helyességére. A kísérlet során a tanárok podcastokat tettek közzé a diákok blogjain, akiknek ezeket értelmezniük kellett. Azoknak a munkáját értékelték pozitívan, akik letisztultabban, helyesebben dolgozták fel az anyagokat – a diákok így gyakorlatilag egymással versengtek az olvasóközönség szeme előtt.

Churchill, Daniel: **A blogok mint a tanulás és a tanítás segédeszközei**

(Educational applications of Web 2.0: Using blogs to support teaching and learning)

British Journal of Educational Technology (2009), 40. évfolyam, 1. szám, 179–183.

URL: <http://www.ingenta.com/journals/browse/bpl/bjet>

A cikk a szerző első kézből szerzett tapasztalatain alapszik. Egy Hong Kong-i felsőoktatási intézmény tanáráként egy 24 fős évfolyam hallgatói körében azt vizsgálta, mennyire használhatóak a blogok mint a tanulás és a tanítás eszközei. A tanár és a diákok által vezetett blogok a szerző tapasztalatai szerint remekül beváltak. Értékes volt a

többlletinterakció, a megjegyzések és a linkek megosztása, s érvényesült a személyes párbeszéd és a wikiszerű tudásmegosztás.

Információs társadalom

Dwivedi, Yogesh – Irani, Zahir: **A széles sávú internet elfogadói és elutasítói** (Understanding the Adopters and Nonadopters of Broadband) *Communications of the ACM* (2009), 52. évfolyam, 1. szám, 122–125.
URL: <http://www.computer.org/annals>

A szerzők abból indulnak ki, hogy a szélessávúinternet-kapcsolatok megléte a versenyképesség egyik fontos eleme. Először a világ szélessávúinternet-penetrációjának adatait elemzik, majd ezekre támaszkodva a kormányoknak a digitális megosztottság csökkentését célzó politikáját és részsikereit veszik szemügyre. A digitális megosztottságot nem csak az egyes országok, hanem a városi és a vidéki népesség viszonylatában is vizsgálják. Érdekes cikkük kiemeli a szélessávúinternet-használat jelentőségét a versenyképesség területén, amit még nem minden kormány ismert fel.

Kollányi Bence

Szociológus, az ELTE Társadalomtudományi Karán végezte tanulmányait médiászociológia szakirányon. Jelenleg a Corvinus Egyetem szociológiai PhD-programjának hallgatója. 2004 óta vesz részt az ITTK munkájában, 2005-től munkatárs. Főbb érdeklődési területei: az információs társadalom mérhetősége, a humán tőke és a nemzetközi versenyképességi vizsgálatok összefüggései, valamint a kormányzati információs társadalom stratégiák.
E-mail: kollanyi.bence@itk.hu

Rab Árpád Szörényi

Kulturális antropológus egyetemi előadó, etnográfus (ELTE). 1999 óta az ITTK munkatársa. Nemcsak kutatóként, hanem webmesterként és rendszergazdaként is tevékenykedik. Kutatói feladatai mellett a Digitális Kultúra Műhely vezetője és az ITOK-hálózat koordinátora. Főbb kutatási témái: online kulturális jelenségek (kiemelten a vallás és a sokszereplős online játékok), információs írástudás, digitális kulturális örökség. A munka mellett az ELTE doktorandusza.
E-mail: rab.arpad@itk.hu

CONTENTS

Lectori salutem!

5

PAPERS

Christian Fuchs

Sustainable Information Society as Ideology

This paper discusses theoretical and ideological aspects of the notion of a sustainable information society by assessing the concepts formulated in this context by Robin Mansell, Lorenz Hilty, and Franz Josef Radermacher for their ideological implications. Some data on the extent of sustainable or unsustainable development of the ecological, socio-economic, political, and cultural subsystems of contemporary society are discussed. The author tries to show that notions such as sustainability, responsibility, participation, inclusion, and co-operation that can be combined with the concept of the information society are prone to ideological subsumption. Therefore care must be taken in formulating notions such as the one of the sustainable information society.

Keywords: sustainable information society, sustainability, social theory, ethics, ideology, ideology critique

7

László Z. Karvalics

The Production and Distribution of Knowledge in the United States: Fritz Machlup reassessed in the conceptual history of the information society

When searching for the origins of information society studies, it is common to assign the merit of laying the grounds in this field to Fritz Machlup (1902–1983), an Austrian born Princeton University professor of economy, and to his pivotal book published in 1962 (*The Production and Distribution of Knowledge in the United States*). However, it is more than strange that Machlup does not use either the term „information society” or any single synonym of that. Instead, he focusses throughout his book on a totally different concept: the knowledge industry. This paper is consistently zooming in on the details of his groundbreaking work in order to „deconstruct” Machlup’s image as that of a „founding father”, well-established by now in „mainstream” historiography of the information society. The author suggests that it is time to reconsider his contribution to this specific field, and to find his due and well-earned position in those two narratives in which his work undoubtedly originated authentic traditions.

Keywords: information society, knowledge industry, Fritz Machlup, deconstruction, conceptual history

20

Attila Paksi – Andrea Kárpáti

The Semantic Web in Education: the new generation of multimedia annotation tools

The paper presents a short introduction to the semantic web (often called the third generation of the World Wide Web), in the mirror of currently available applications. Through the comparison of online multimedia annotation services scaffolding collaborative community learning, the authors indicate the educational potentials of these resources. Based on six main principles, they evaluate five different annotation services from both technological and pedagogical perspectives. All of these devices have certain elements that can be integrated into teaching and learning, however, one of them called Viddler offers the best opportunities for video annotation in community learning networks. The paper introduces some future prospects of multimedia annotation, such as the Semantic Multimedia Annotation Tool (SMAT) under development in the framework of the KP-Lab project, an international research and development program based on triological learning theory and supported by an Information Society Technologies (IST) grant of the EU.

Keywords: semantic web, online services, multimedia annotation, video annotation, triological learning theory

35

Gergely Prazsák

The Camel, the Lion and the Child. Nietzsche's vision of man in the context of the information society

In this paper some relevant constituents of Nietzsche's vision of man are discussed on the basis of data from two representative sociological investigations carried out recently. Methods of empirical sociological research are used to demonstrate the increase of conflict between hierarchical and egalitarian value systems, which is rearranging the dynamics of the present-day cultural background for human creativity.

Keywords: Nietzsche, egalitarianism, hierarchies, creativity

51

Balázs Budai

E-government theory: an axiomatic approach

The transformation of public administration can't be realized without scientific background, methodology and appropriate tools. This paper presents an axiomatic approach to e-government, the mainstream trend in modernizing public administration. The author outlines the main pillars, border-line sciences and directions of research in the field. Reviews the main lines of on-going theoretical discourse, the background of relevant ideas, and coins the term „paradigm-diffusion” to describe recent phenomena in public administration.

Keywords: e-government, axiomatic approach, public administration, paradigm-diffusion

68

RESEARCH REPORT

György Csepeli – Gergely Prazsák

New technologies, stratification of communication patterns, and social status

Based on results of a representative sociological survey carried out recently among frequent internet users in Hungary, the authors investigate the relationship between social inequality measured by socio-economic status and communication inequality created by differences in e-mail and mobile phone usage. According to their results, 30 percent of the population maintained 70 percent of the connections. Strong relationship was found in the sample between social inequality and communication inequality. In order to reveal causal relations, in this respect, however, more research evidence is needed.

Keywords: new technologies, stratification of communication patterns, social status, inequality

80

REVIEW

Bence Kollányi

**Christian Fuchs's image of society in his book
Internet and Society**

92

INFINIT NEWSLETTER

Mihály Csótó

Is IT greener than we would think?

99

Árpád Bak

Interview with architect Tristan d'Estrée Sterk

102

REVIEW

111

English summaries of the papers

116

Az oktatási környezetben egymás véleményének megismerése, mások nézőpontjának megértése a felhasználók számára olyan többletinformációt jelent, amely hozzájárul az új ismeretek gyorsabb és eredményesebb feldolgozásához. A közösségi tudásépítést hatékonyan támogatja a multimédiás tartalmak – dokumentumok, kép-, hang- és videofájlok – annotálása, melynek során a tanulási folyamat szereplői hozzáfűzhetik az adott tartalomhoz saját észrevételeiket, ötleteiket és tapasztalataikat, majd ezeket megoszthatják egymással.

(Paksi Atila – Kárpáti Andrea)

A statisztikai adatok szerint az, amit egyesek posztindusztriális társadalomnak (Bell 1976), tudástársadalomnak (Stehr 2002), információs társadalomnak (Porat 1978) vagy hálózati társadalomnak (Castells 1996) neveznek, nem hozott magával olyan immateriális termelési kultúrát, amely ne járna együtt többé veszélyes, a környezetet károsító anyagok kibocsátásával.

[...] Mivel a globális társadalom egyre inkább az ásványi tüzelőanyagokból nyert energiára és az ásványi eredetű üzemanyagokat fogyasztó, növekvő mennyiségű szállításra támaszkodik, ez a társadalom nem nevezhető ökológiailag fenntartható társadalomnak, s az utóbbi ötven év során valójában ökológiailag egyre kevésbé fenntartható társadalommá vált. Ennek a helyzetnek a megváltozására valószínűleg nem számíthatunk mindaddig, amíg az ásványi üzemanyagok nagy üzletet jelentenek. Az információs társadalom kialakulása nem járt együtt ökológiailag fenntartható társadalom létrejöttével. Az információs társadalom ökológiailag nem fenntartható társadalom.

(Christian Fuchs)

Az e-közigazgatás helyzetére a paradigmadiffúzió elmélete adhat plasztikus magyarázatot. Ez a megközelítés elveti a szigorú határokat, inkább vonzásközpontokkal számol. Ott, ahol a vonzáskörzetek határai nem élesek, inkább centrális eszmei vonzáskörzetekről beszélhetünk, mintsem centrális eszmékről. A diffúzió jelenségének leírására a természettudományokban használatos szókéncsel élve azt mondhatjuk, hogy az eszméket szemi-permeábilis hátrtyák választják el egymástól, amelyek egyes elemeket átengednek, és az egyik rendszerből a másikba átjutott elemek megváltoztatják (megfertőzik) az ott meglévő eszméállományt. Minden elem minden másikkal érintkezik, minden mindenre hatással van. Ebben a rendszerben ritkán tűnik el bármelyik elem, az összetevők inkább megváltoznak, néha előnyükre (best practices), néha hátrányukra (worst practices). A szinergia révén az eszmék „integrálja” (a gondolati függvény görbéje alatti terület; az új tudásvagyon) nagyobb lesz, mint az összeadandók együttes értéke.

(Budai Balázs)

Ára: 950 Ft